

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ

Методика навчання історії

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 2 від 1 вересня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика навчання історії
Викладач (-і)	Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна
Контактний телефон викладача	59-60-06
Е-mail викладача	tamara.halytska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 ЄКТС 180 год. Екзамен
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Четвер 15.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є методи, форми, засоби навчання історії в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>В ХХІ столітті в умовах пріоритету соціально-економічного прогресу, важливо надавати якісну освіту, яка служить основою інтелектуального потенціалу нації, а також формує життєву та професійну компетентність особистості. Модернізація системи освіти визначається як ключовий фактор відродження вітчизняної економіки, успішного розвитку соціальної сфери та підготовки конкурентоспроможних фахівців для ринку праці, які можуть створювати нові технології та наукові знання, а також гідно представляти нашу країну на міжнародній арені. Проте результати останніх десятиріч освітніх реформ не відповідають очікуванням суспільства щодо суттєвого поліпшення якості освіти, і це вимагає системних інноваційних змін у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. У "Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року" висвітлюється необхідність постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення її якості, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, а також модернізації змісту освіти та організації навчання відповідно до світових тенденцій і потреб ринку праці. Вивчення курсу відбувається шляхом обговорення, створення, рефлексії, осмислення студентами дидактичних засад теорії та методики навчання історії; системи оцінювання рівнів учнівських досягнень з історії; досвід організації та проведення уроків формування у студентів прагнення до професійного саморозвитку і самовдосконалення. Курс має сприяти розвитку методичної майстерності студентів, їх комунікабельності, набуття відповідних умінь та навичок. Практично-семінарські заняття орієнтовані на самостійну підготовку студентами проектів, дидактичних ігор, тайм-ліній і т.п., їхнього представлення та обговорення у групі, організацію мікрОВикладання студентів.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є підготовка висококваліфікованих фахівців на	

першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; засвоєння і поглиблення студентами теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів з методики навчання історії; здатність проведення уроків з історії, використовуючи сучасні технології навчання; формування загальних, спеціальних, професійних компетентностей, соціальних навичок, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, формування професійних компетентностей майбутніх учителів з фаховими інтересами до впровадження інноваційних технологій з метою безперервного подальшого навчання та підвищення професійного рівня, що забезпечить високий рівень їх конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці; виховання високоморальних, патріотичних, освічених особистостей, спроможних вносити істотний вклад у майбутнє як регіону, так й України.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- оволодіти знаннями щодо понятійно-категорійного апарату з дисципліни;
- сформувати педагогічну культуру майбутніх вчителів,
- теоретична і практична підготовка майбутніх вчителів до організації практичної діяльності в освітньому просторі;
- дати уявлення про раціональні форми і методи діяльності вчителя історії, засоби і прийоми навчання;
- навчити моделювати уроки історії, вільно добирати і оперувати методами і прийомами навчання предмету, оптимізуючи навчально-виховний процес;
- виробити навички формування і розвитку критичного і творчого мислення;
- ознайомити студентів з традиційними і інноваційними методами і технологіями навчання, прийомами і пізнавальними завданнями інтерактивного навчання в школі та розвинути уміння їх використання;
- підвищення освітнього і фахового рівня, особистісне самовдосконалення.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК 3. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською - державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською - державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей, застосовувати під час організації навчально-виховного процесу ефективні методики й технології.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання. ФК 5. Здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК 6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК 7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності і законодавства щодо охорони життя і здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання під час освітнього процесу здоров'язбережувальних технологій.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності. ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії. ПК 8. Знання змісту та завдань організації допрофільної підготовки учнів. ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання. ПК 10. Здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Програмні результати навчання

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН 3. Називати і аналізувати методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН 4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН 5. Вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН 6. Називати і пояснювати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН 7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 8. Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН 9. Застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

РН 10. Демонструвати володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

РН 11. Виявляти навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання тендерного паритету у професійній діяльності.

РН 12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

ПРН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, вміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН 8. Володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.

ПРН 9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 10. Усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	40
семінарські заняття / практичні / лабораторні	60
самостійна робота	80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
четвертий	014 середня освіта (історія)	другий	Нормативний
П'ятий	014 середня освіта (історія)	третій	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Методика викладання історії. Мідпредметні і внутріпредметні зв'язки.	2	2	2
Тема 2. Складові педагогічної професії учитель історії.	2	2	2

Тема 3. Сучасні підходи до цілей та структури шкільних курсів історії. Європейський досвід викладання історії	2	2	2
Тема 4. Календарне планування. Форми навчання історії.		2	2
Тема 5. Урок як основна форма навчання історії. План-конспект.	4	2	4
Тема 6. Компетентнісний, діяльнісний і особистісно-орієнтований підходи на уроках історії. Особливості навчання історії в 5-9 класах.	4	4	4
Тема 7. Групова та індивідуальна робота на уроках історії	2	2	4
Тема 8. Дидактичні ігри на уроці історії.	4	4	4
Тема 9. Пізнавальні можливості школярів у методиці навчання історії. Емпіричний і теоретичний рівні засвоєння учнями навчального історичного матеріалу. Розвиток критичного мислення	2	2	4
Тема 10. Розвиток творчого мислення на уроках історії	2	2	4
Тема 11. Формування умінь і навичок на уроках історії		2	2
Тема 12. Методи навчання, класифікація методів. Використання їх на уроках історії. Словесні методи на уроках історії.		2	2
Тема 13. Наочні методи на уроках історії.		2	2
Тема 14. Практичні методи на уроках історії.		2	4
Тема 15. Засоби навчання історії і методика їх використання. НМК.	2	2	2
Тема 16. Підручник на уроках історії. Навчально-методичні матеріали.		2	2
Тема 17. Схеми, таблиці на уроках історії.	2	2	4
Тема 18. Технічні засоби навчання і методика їх використання.	2	4	2
Тема 19. Методика використання джерел на уроках історії і спільствозна вства.		2	2
Тема 20. Вивчення історичних постатей на уроці історії.		2	2
Тема 21. Інноваційні технології навчання історії і суспільствозна навчих предметів	4	4	4

Тема 22. Функції і форми перевірки результатів навчання історії і суспільствоз навчих предметів. Форми самооцінки												2	2	4		
Тема 23. Самостійна робота учнів - засіб розвитку пізнавальної активності і творчого мислення.													2	4		
Тема 24. Позакласна та позашкільна робота з історії													2	4		
Тема 25. Інтегрований курс з історії.												2	2	4		
Тема 26. Інклюзія на уроках історії.												2	2	4		
ЗАГ:												40	60	80		
4 сем	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
			2	2	2	2	2	4	2	4	2	2	2	2	2	
			T.1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	
							Кол-м								Кол-м	
	2	2	2	2	4	2	2	2	4	2	2	2	2	2		
	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T.20		T21	T22	T23	T24	T25	T26	Підс	
								Кол-м							Кол-м	

Терміни написання колоквиумів: денна форма – на парі, заочна форма – за 10 днів до сесії.

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання	
Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарське заняття	5 (20)
Модульна контрольна (включно із самостійною роботою)	20
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень (теоретичні питання)
1-2	Студент фактично не знає предмета, не володіє необхідними для виконання завдань уміннями, має обмежені знання теоретичного матеріалу, не розуміє специфіку використання методів, прийомів, засобів на уроках історії. Не наводить приклади

	використання на практиці
3-6	Студент володіє елементарними теоретичними знаннями, має елементарні вміння і навички. При наведенні прикладів робить значні помилки.
7-9	Студент без помилок описує теоретичний матеріал, класифікує типи і види уроків, знає підходи щодо організації навчальної діяльності в загальних рисах. Наводить приклади використання на практиці з окремими помилками, плутає поняття, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.
10-11	у цілому послідовно й логічно, самостійно відтворює навчальний матеріал теми, володіє інтерактивними технологіями в навчальній діяльності, виявляє розуміння застосування методів, прийомів, засобів навчальної діяльності, володіє навичками застосування їх на практиці. Студент припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту, або при аналізі практичного матеріалу. Не виявляє творчості.
12-13	студент володіє виявив глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, зокрема, знає закономірності, принципи, методи, форми і засоби навчання школярів; види пізнавальних умінь і можливостей учнів з історії, способи вивчення пізнавального інтересу учнів, методичні принципи і прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів ін., знає і використовує індивідуальний і диференційований підходи, здатен (на) формувати загальні і предметні компетентності в учнів; знає способи мотивації навчання; ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної методики, аналізує навчальну програму та навчально-методичну літературу, володіє методикою проведення різних форм організації навчального процесу, використовувати методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення учнів; володіє технологіями оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів з історії; має усвідомлені вміння і навички щодо застосування знань на практиці: володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; виявляє розуміння методичних проблем використання різноманітних технологій; робить аргументовані висновки; зіставляє і систематизує методичний досвід застосування інноваційних технологій; демонструє приклади застосування знань на практиці. Студент демонструє синтетичне мислення, а також здатність створити власний інтелектуальний і творчий продукт на основі глибоких знань і діяльнісного, компетентнісного, особисто-орієнтованого підходів. Студент усвідомлює призначення професійної діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, а також потребу систематично підвищувати професійну кваліфікацію через навчання впродовж навчання в університеті і життя.
Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень (практичне запитання)
1-3	Студент не може практично застосувати знання. Мета і завдання не поставлені або майже не ставляться. Студент не використовує індивідуально-орієнтований,

	діяльнісний і компетентнісний підходи.
4-8	Студент елементарно практично застосовує знання. Методи, які застосовуються, не відповідають меті і завданням уроку, змісту і характеру навчального матеріалу, готовності до засвоєння. Учитель не заохочує індивідуальні навчальні досягнення учнів, діяльнісний і компетентнісний підходи реалізовані на слабкому рівні.
9-13	Студент загалом практично застосовує знання. Інноваційні методи, які застосовуються, відповідають змісту і характеру навчального матеріалу, готовності учнів до засвоєння, але не відповідають меті і завданням уроку. Відповідно до змісту навчального матеріалу та методів роботи студент не підбирає оптимальні форми організації пізнавальної діяльності. Матеріал перевантажений зайвими фактами, основні теоретичні положення не виділені.
14-17	Студент використовує індивідуально-орієнтований, діяльнісний і компетентнісний підходи. Володіє практичним застосуванням інноваційних технологій (але не виявляє творчості, є не значні прогалини) Стимулює обґрунтування, аргументацію відповідей учнів, в тому числі з використанням фактів з інших галузей знань, заохочує ініціативу і самостійність учнів, заохочує індивідуальні навчальні досягнення, але не може сформулювати синтетичне мислення в учнів.
18-20	Студент враховує особливості диференційованого навчання (враховує особливості пам'яті, уваги, мислення, темпу засвоєння, рівня розуміння, здоров'я і т.п.), проблемного навчання (проблемні питання і ситуації, в тому числі і на стику наук), діалогового навчання (вільне обговорення і дискусії), рефлексивного навчання (оцінки учнями корисності уроку, свого психологічного стану), колективної мислительної діяльності, передбачена рефлексія, вміння порівнювати досягнуті результати на уроці з очікуваними. Застосовує різноманітні варіанти поєднання методів, прийомів формування мислительних дій учнів. Студент демонструє здатність створити власний учительський стиль, в основі якого є ефективне використання сучасних інновацій.

Критерії індивідуальної роботи

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1-2	Проект або відсутній або виконаний із значними помилками, що свідчить неможливість використання студентом вмінь і навичок на практиці.
3-4	Студент знає підходи щодо організації навчальної діяльності, однак на практиці задовільно їх реалізовує. Відбір інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу є не повним; створює кейс із значними помилками.
5-6	знає підходи щодо організації навчальної діяльності, однак на практиці задовільно їх реалізовує. При відборі інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу робить значні помилки; створює кейс, не використовуючи інновацій.

7-8	Студент добре володіє навичками застосування навчальної діяльності на практиці, при відборі інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу робить не значні помилки; створює кейс, однак виявляє відсутність творчості.																												
9-10	Студент здійснює відбір інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу; здійснює вдале проектування, організацію та підготовку творчих кейсів; студент виявляє вміння включити усіх учнів в інноваційну навчальну діяльність; здійснювати контроль; аналізувати кінцеві результати, оптимально поєднувати теоретичний і практичний аспекти навчання за умови використання інновацій; та етапів розробки технологій. Студент здатний презентувати власні моделі розробок по конкретним урокам, готує різноманітний роздатковий матеріал, створює різнотипні комп'ютерні програми адаптовані до школи.																												
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент немає нб (або відпрацьоване), немає негативних оцінок за семінари (або відпрацьовані), немає негативних оцінок за колоквиуми (або відпрацьовані), немає негативних оцінок за індивідуальне завдання (або відпрацьовані). Підсумкова оцінка вище 25 балів																												
Підсумковий контроль	<p><i>форма контролю ЕКЗАМЕН</i> <i>форма здачі - письмова</i></p> <p>Критерії оцінки екзамену (50 балів) Критерії оцінювання завдань на екзамені (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):</p> <table border="1" data-bbox="687 1025 1358 1335"> <thead> <tr> <th>Завдання</th> <th>Кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 теоретичне</td> <td>13 балів</td> </tr> <tr> <td>2 теоретичне</td> <td>13 балів</td> </tr> <tr> <td>1 практичне завдання (план-конспект)</td> <td>21 бал</td> </tr> <tr> <td>3 тестові завдання (т)</td> <td>1 бал•0,5=1,5 бали</td> </tr> <tr> <td>3 тестові завдання (п)</td> <td>1 бал•0,5=1,5 бали</td> </tr> <tr> <td>Разом</td> <td>50 балів</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1" data-bbox="655 1368 1390 1563"> <thead> <tr> <th>Університетська шкала</th> <th>Національна шкала</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>40 – 50 балів</td> <td>Відмінно (5)</td> </tr> <tr> <td>30 – 39 балів</td> <td>Добре (4)</td> </tr> <tr> <td>25 – 29 балів</td> <td>Задовільно (3)</td> </tr> <tr> <td>1 – 24 балів</td> <td>Незадовільно (2)</td> </tr> </tbody> </table> <p>Критерії оцінки плану-конспекту</p> <table border="1" data-bbox="536 1637 1536 2078"> <thead> <tr> <th>Бал</th> <th>Критерії оцінювання навчальних досягнень</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-5</td> <td>Конспект відсутній або написаний на недостатньому рівні, суттєво вірно визначено мету і не реалізовано її Підготовлений план-конспект демонструє, що студент(ка): не написав (ла) конспект або пише його на недостатньому рівні, не прави зауваження до плану уроку, етапів уроку, є значні помилки у змісті, що і продуктивні технології, методи, прийоми і засоби навчання; викладає навчальний матеріал з конкретної теми фрагментарно, не с написання план-конспекту ігноровані; не вмів формувати в учнів критичне мислення; не здатен (на) формувати загальні і предметні компетентності в учнів; с діяльності;</td> </tr> </tbody> </table>	Завдання	Кількість балів	1 теоретичне	13 балів	2 теоретичне	13 балів	1 практичне завдання (план-конспект)	21 бал	3 тестові завдання (т)	1 бал•0,5=1,5 бали	3 тестові завдання (п)	1 бал•0,5=1,5 бали	Разом	50 балів	Університетська шкала	Національна шкала	40 – 50 балів	Відмінно (5)	30 – 39 балів	Добре (4)	25 – 29 балів	Задовільно (3)	1 – 24 балів	Незадовільно (2)	Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень	1-5	Конспект відсутній або написаний на недостатньому рівні, суттєво вірно визначено мету і не реалізовано її Підготовлений план-конспект демонструє, що студент(ка): не написав (ла) конспект або пише його на недостатньому рівні, не прави зауваження до плану уроку, етапів уроку, є значні помилки у змісті, що і продуктивні технології, методи, прийоми і засоби навчання; викладає навчальний матеріал з конкретної теми фрагментарно, не с написання план-конспекту ігноровані; не вмів формувати в учнів критичне мислення; не здатен (на) формувати загальні і предметні компетентності в учнів; с діяльності;
Завдання	Кількість балів																												
1 теоретичне	13 балів																												
2 теоретичне	13 балів																												
1 практичне завдання (план-конспект)	21 бал																												
3 тестові завдання (т)	1 бал•0,5=1,5 бали																												
3 тестові завдання (п)	1 бал•0,5=1,5 бали																												
Разом	50 балів																												
Університетська шкала	Національна шкала																												
40 – 50 балів	Відмінно (5)																												
30 – 39 балів	Добре (4)																												
25 – 29 балів	Задовільно (3)																												
1 – 24 балів	Незадовільно (2)																												
Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень																												
1-5	Конспект відсутній або написаний на недостатньому рівні, суттєво вірно визначено мету і не реалізовано її Підготовлений план-конспект демонструє, що студент(ка): не написав (ла) конспект або пише його на недостатньому рівні, не прави зауваження до плану уроку, етапів уроку, є значні помилки у змісті, що і продуктивні технології, методи, прийоми і засоби навчання; викладає навчальний матеріал з конкретної теми фрагментарно, не с написання план-конспекту ігноровані; не вмів формувати в учнів критичне мислення; не здатен (на) формувати загальні і предметні компетентності в учнів; с діяльності;																												

	<p>не може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси; не використовує різні види контролю знань, умінь і навичок, більшою мірою завдання і запитання на різних етапах уроку; не здатен (на) впроваджувати окремі інтерактивні методи навчання; не може організувати елементарну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу; не може застосовувати внутрі і міжпредметні зв'язки; не розуміє проблематику ролі й місця людини в історичному процесі, тільки згадує; не здатен (на) враховувати гендерний підхід.</p>	
6-11	<p>Підготовлений план-конспект демонструє, що студент(ка):</p> <p>вміє його написати, однак є значні помилки в оформленні і змісті, не враховує зауваження до плану уроку, етапів уроку, є значні помилки у змісті; не використовує різні прийоми і засоби навчання; викладає навчальний матеріал з конкретної теми у невербальній формі (написання план-конспекту враховані); не вміє формувати в учнів критичне мислення; здатен (на) формувати загальні і предметні компетентності в учнів на етапах активізації навчальної діяльності потребують уточнення або перегляду; не може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси; не використовує різні види контролю знань, умінь і навичок, не завжди враховує запитання на різних етапах уроку; здатен (на) впроваджувати окремі інтерактивні методи навчання, однак не завжди може організувати елементарну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу в груповій роботі; здатен (на) поважати різноманіття та мультикультурність світу і керувати діяльністю на принципах толерантності, діалогу і співробітництва; не може застосовувати внутрі і міжпредметні зв'язки; не розуміє проблематику ролі й місця людини в історичному процесі, тільки згадує; не здатен (на) враховувати гендерний підхід.</p>	
12-16	<p>Підготовлений план-конспект демонструє, що студент(ка):</p> <p>вміє його вірно оформити, однак є незначні помилки в оформленні і змісті, при написанні плану уроку, етапів уроку, їх тривалість, є незначні помилки у змісті; використовує різні прийоми і засоби навчання; організувати пошук, неупереджений аналіз інформації методичного характеру за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; розуміє та інтерпретує навчальний матеріал з конкретної теми у невербальній формі (написання план-конспекту враховані); вимоги щодо написання план-конспекту. Є незначні помилки при поясненні вимог щодо написання план-конспекту враховані; має сформоване критичне мислення, і вміє його фрагментарно формувати в учнів; здатен (на) формувати загальні і предметні компетентності в учнів; спосіб організації навчальної діяльності; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси; використовує різні види контролю знань, умінь і навичок, однак не завжди враховує запитання на різних етапах уроку; здатен (на) впроваджувати інтерактивні методи навчання, інноваційні методи навчання завжди доречно; може організувати міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу в груповій роботі; здатен (на) поважати різноманіття та мультикультурність світу і керувати діяльністю на принципах толерантності, діалогу і співробітництва; а також проводити діяльність з використання історико-культурної спадщини в навчальних цілях; може фрагментарно застосовувати внутрі і міжпредметні зв'язки; розуміє проблематику ролі й місця людини в історичному процесі, однак не завжди згадує історичних осіб;</p>	

	<p>здатен (на) враховувати гендерний підхід; є проблеми у творчому підході до написання конспекту.</p>	
17-21	<p>Підготовлений план-конспект демонструє, що студент(ка):</p> <p>вміє його вірно оформити, без помилок (як граматичних, так і змістових), пра... план уроку, етапи уроку, їх тривалість, зміст; вибрано продуктивні технології, організувати комплексний пошук, неупереджений аналіз інформації м... використанням інформаційно-комунікаційних технологій; розуміє та інтерпретує навчальний матеріал з конкретної теми у невербальній... вимог щодо написання план-конспекту; має сформоване критичне і творче мислення і вміє його формувати в учнів чер... здатен (на) формувати загальні і предметні компетентності в учнів; способ... діяльності, прагнення в учнів до успіху; формувати в них правову та екологічн... підприємливість; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси; використовує різні види контролю знань, умінь і навичок, правильно і доречн... різних етапах уроку, використовуючи індивідуальний і диференційований підх... здатен (на) генерувати передовий педагогічний досвід, що вивчається у дис... методи навчання, інноваційні навчально-виховні технології, нові ідеї під час пі... може організувати ефективну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітньо... групової роботи; здатен (на) поважати різноманіття та мультикультурність світу і керува... принципами толерантності, діалогу і співробітництва; а також проводити дія... використання історико-культурної спадщини в навчальних цілях; може застосовувати міждисциплінарний підхід (внутрі і міжпредметні зв'яз... компетентності в учнів; розуміє проблематику ролі й місця людини в історичному процесі; здатен (на) враховувати гендерний підхід; конспект виявляє здатність презентувати власну технологію.</p>	
Бал	Критерії оцінювання теоретичного завдання	
1-3	<p>має загальне уявлення по темі, може репродуктивно відтворити (у частину навчального матеріалу теми, однак не систематизовано, не дає визначення окремих термінів. Виявляє відсутність знань теоретичних основ навчання історії і суспільствознавчих предметів, тому не здатен (на)</p>	
4-6	<p>При написанні теоретичного запитання студент (ка) виявляє елементи основ методики навчання історії і суспільствознавчих предметів, досягнення; знає окремі критерії відбору і принципи структурування; знає особливості організації та проведення навчально-виховної діяльності в закладах, однак з помилками; знає окремі методичні принципи діяльності учнів; знає способи перевірки та оцінювання результатів предметів, однак не може охарактеризувати рівні; знає окремі професійну термінологію на задовільному рівні; знає окремі сучасні, однак не володіє методикою їх впровадження в школі; інтерпретує у невербальній формі із значною кількістю помилок; має критичне мислення в освітній процес; не може аналізувати і генерувати передовий досвід дисципліни; не використовує міждисциплінарний підхід; розуміє історичному процесі, знає схему аналізу історичної постаті, дже демонструє здатність вдосконалювати з елементарним рівнем адекватності компетенції, усвідомлює призначення професійної діяльності в предметів, однак не бачить потребу систематично підвищувати пр</p>	
7-10	<p>При написанні теоретичного запитання студент (ка) виявляє знання основ методики навчання історії і суспільствознавчих предметів, може</p>	

	<p>знає критерії відбору і принципи структурування змісту навчальних курсів та проведення навчально-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах; знає положень нормативно-правової бази національної системи освіти і сучасні тенденції пізнавальних умінь і можливостей учнів з історії і суспільствознавства; розуміє пізнавальний інтерес учнів, методичні принципи і прийоми активізації навчання; методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей учнів; способи перевірки та оцінювання результатів навчання історії; методи методичну роботу учителя; знає окремі способи мотивації навчання історії; здатний до доброго рівні; знає основи теорії і методології освіти, необхідні для виконання здатність проектувати і здійснювати освітній процес; знає сучасні інноваційні форми організації навчання та специфіку впровадження новітніх освітніх технологій у школі; розуміє та інтерпретує вивчений матеріал з дисципліни у невербальній кількості помилок; має сформоване критичне мислення; може впровадити педагогіку може повною мірою аналізувати і генерувати передовий педагогічний процес; використовує міждисциплінарний підхід; розуміє проблематику ролі історії в освітньому процесі, знає схему аналізу історичної постаті, джерел ін., однак із недостатньою здатність вдосконалювати з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання усвідомлює призначення професійної діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, а також потребу систематично підвищувати професійну кваліфікацію.</p>
<p>11-13</p>	<p>При написанні теоретичного запитання студент (ка) виявляє глибокі і практичні знання практичних основ методики навчання історії і суспільствознавчих предметів і сучасні досягнення; знає тенденції розвитку сучасної освіти; сучасні тенденції шкільних курсів історії і суспільствознавчих предметів; критерії відбору змісту навчальних курсів у ЗОШ; закономірності, принципи, методи виховання учнівської молоді; особливості організації та проведення загальноосвітніх навчальних закладах відповідно до положень нормативно-правової бази системи освіти і сучасної педагогічної науки; знає види пізнавальних умінь і можливостей суспільствознавчих предметів, способи вивчення пізнавального інтересу учнів; прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; методи формування навичок розвитку творчих здібностей і логічного мислення учнів; способи проведення навчання історії і суспільствознавчих предметів, методичну роботу учителя історії; прагнення до успіху; знає професійну термінологію; знає основи теорії професійної діяльності, виявляє здатність проектувати і здійснювати освітній процес; інтерактивні методи навчання учнів, форми організації навчання та освітніх технологій в загальноосвітній школі; розуміє та інтерпретує невербальній формі без помилок; має сформоване критичне і творче мислення в освітній процес; може аналізувати і генерувати передовий педагогічний процес; дисципліні, генерувати інноваційні вирішення для відомих проблем а освітні проблеми, пропонувати способи їх розв'язання, що дозволить інформативні інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, базовану на переконаннях і гуманістичних цінностях; розуміє значення культурних традицій; використовує міждисциплінарний підхід; розуміє проблематику ролі історії в освітньому процесі, знає схему аналізу історичної постаті, джерел ін; демонструє з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції, усвідомлює призначення діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, а також потребу професійну кваліфікацію через навчання впродовж життя.</p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p>Письмові роботи: написані вчасно, студент немає негативних оцінок за письмові роботи (або відпрацьовані), немає нб (або відпрацьовані). Конспекти семінарських занять завантажені до початку семінару (для заочної форми навчання –</p>	

до початку сесії).

Академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: • Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять-є обов'язковими!!! Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується документом «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введений наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309) . Ознайомитися з положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>

Студенти

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 24 листопада 2022 р. № 672) Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Бакка Т., Загребельна Н, Кравченко О. Формування медіаосвітніми засобами історико-біографічного та історико-психологічного портрета П. Куліша. *Історія в школі. Науково-методичний журнал для вчителів*. 2019. № 7–8. Липень–серпень. С. 23–29.

Балюта Є., Голівець О. Історія України. Всесвітня історія. 7 клас: методичний та дидактичний супровід навчальної діяльності: книжка для вчителя. К.: *Генеза*, 2013. 184 с.

Балюта Є., Голівець О. Історія України. Всесвітня історія. 8 клас: методичний та дидактичний супровід навчальної діяльності: книжка для вчителя. К.: *Генеза*, 2013. 184 с.

Барладін О. Історичний атлас в комп'ютерному класі. *Історія в школах України*. 2005. № 1. С. 21–22.

Баханов К.О. Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. К.: *Генеза*, 1996. 205 с.

Баханов К. Навчання історії за інтегрованою системою. *Історія в школі*. 2000. № 2. С. 14–18.

Баханов К. Навчання історії за проектною системою. *Історія в школі*. 2000. № 3. С. 33–41.

Баханов К. Написані з власного досвіду (перше покоління українських підручників: основні напрями модернізації). *Історія в школах України*. 2004. № 5. С. 11–16.

- Баханов К. Організація особистісно орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії. Х.: Вид. група «Основа», 2008. 159 с.
- Баханов К. Технологія групової творчої справи в навчанні історії в школі. *Історія в школах України*. 2000. № 1. С. 23–28.
- Баханов К. Технологія повного засвоєння навчального матеріалу. *Історія в школах України*. 2001. № 2. С. 20–25.
- Баханов К. Учнівські компетенції як складова програм з історії для 12-річної школи. *Історія в школах України*. 2004. № 7. С. 7–11.
- Бех І. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ – Чернівці: «Букрек», 2018. 320 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/717891/1/Особистість_на_шляху_до_духовних_цінностей.pdf
- Бойко А.Е. Модернізація навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах у контексті реалізації компетентнісного підходу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. № 5(7).
- Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання [Storytelling as a communication trend and a method of teaching all subjects in school]. Молодь і ринок. 2019. № 7 (174). С. 130–138. DOI: <https://doi.org/10.24919/23084634.2019.176194>.
- Власов В. Викладання пропедевтичного курсу «Вступ до історії. 5 клас»: пошук шляхів реалізації компетентнісного підходу. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 3–11.
- Власов В. Методика контролю навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентнісно-орієнтованого навчання. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 15–21.
- Власов В. Завдання для перевірки умінь розпізнавати факти (події, явища, процеси) за візуальними історичними джерелами. *Історія і суспільствознавство в школах України. Теорія та методика навчання*. 2018. Вересень–жовтень. № 5 (75). С. 75–85.
- Возна З. Можливості краєзнавчих студій у розвитку полікультурної компетентності. *Історія в рідній школі. Науково-методичний журнал*. 2020. Листопад–грудень. № 6 (224). С. 14–18.
- Гриценко А. Формування інформаційної компетентності: аналіз теоретичного поняття. *Історія в школі*. 2013. Липень–серпень. С. 12–15.
- Гриценко А. Дослідження структури та складових елементів інформаційної компетентності старшокласників у процесі її формування. *Історія в сучасній школі*. 2013. № 10. С. 27–24.
- Гриценко А. Новий державний стандарт та навчальні програми з історії як офіційні документи з формування в учнів умінь використовувати інформаційні ресурси у процесі вивчення історії. *Історія в сучасній школі*. 2013. № 11. С. 32–34.
- Даннік Л. Застосування активних методів навчання у профільній та професійній підготовці старшокласників. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2013. Випуск 46. С. 91–95. URL: <https://nauka.udpu.edu.ua/wpcontent/uploads/2013/12/Visnuk-46.pdf#page=91>.
- Денисюк В., Завадська Н., Дідух О. Вікові особливості формування історичних знань в учнів 5–9 класів. Scientific Collection «InterConf», (39): with the Proceedings of the 8 th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society» (December 26–28, 2020). Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2020. P. 580–587. URL: <https://www.interconf.top/documents/2020.12.26-28.pdf>.
- Денисюк В. Шкільна історична освіта в історичній пам'яті нації. Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post-industrial: Colección de documentos científicos «ΛΟΓΟΣ» con actas de la Conferencia Internacional Científica y Práctica (Vol. 5), 24 de

abril de 2020. Barcelona, España: Plataforma Europea de la Ciencia, 2020. № 5. P. 130–133. DOI: 10.36074/24.04.2020.v5.43.

Десятов Д. Використання картин історичної тематики на уроці: створення образів чи міфів? *Історія в школах України*. 2007. № 5. С. 17–23.

Десятов Д. Використання мережевих технологій як засобу організації кооперативної діяльності учнів в процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2013. Липень–серпень. С. 16–19.

Десятов Д. Використання ВЕБ-КВЕСТУ як методу розвитку дослідницьких умінь учнів у процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2012. Вересень. С. 22–25.

Десятов Д. Основні напрямки розвитку методики використання наочності на уроках історії Стародавнього світу. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2009. Випуск 30. С. 75–83. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/30/visnuk_11.pdf.

Еткіна І., Шара Л. Голодомор в Україні : проблема «щасливого дитинства» у медіа просторі та архівних матеріалах. *Історія та правознавство*. 2020. Грудень. № 34–36 (602–604). С. 9–15.

Єрмоленко А. Як працювати з джерелами інформації на уроках історії. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 35–36.

Желіба О. Використання схеми «Політична система» на прикладі уроків в 6 класі, присвячених питанням державного життя. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2015. № 1–2. С. 20–22.

Желіба О. Теорія та методика навчання історії: форми уроку історії (на допомогу викладачу вищої школи). *Історія в школі*. 2014. № 3. С. 31–39. URL: https://www.academia.edu/23476507/Теорія_та_методика_навчання_історії_форми_.

Жидкова Н. Міжпредметні та внутрішньо курсові зв'язки як засоби формування між предметної компетентності на уроках правознавства в учнів 10 класів. *Молодь і ринок*. 2015. № 5. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_5_21.

Журба К., Шкільна І. Квест як засіб формування національно-культурної ідентичності підлітків. Рідна школа. 2017. № 11–12. С. 44–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_10.

Журба Л. Проблемні ситуації та способи їх створення на уроках новітньої історії України. *Історія в школі*. 2006. № 6. С. 28–33.

Задорожна Л. Навчити працювати самостійно (інтеграційний метод роботи з історичними документами). *Історія в школах України*. 2004. № 5. С. 7–10.

Зязюн І., Крамущенко Л., Кривоніс І. Педагогічна майстерність: Підручник. 3-є вид. К.: СПД Богданова А. М., 2008. 376 с. URL: https://www.pedagogicmaster.com.ua/public/PM_Zyazyun.pdf.

Калюжна Т. Педагогічне мовлення: методичні рекомендації. К., 2011. 51 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/2562/1/M_1_P._до_друку_docx.pdf

Каневська К. Навчаймося роботи з картами, або Контурні карти на уроці історії. Практичне заняття № 2. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 29–32.

Кириленко П. Лічба років в історії, або Як розв'язувати хронологічні задачі. Практичне заняття № 1. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 19–22.

Ковальчук Л.О. Основи педагогічної майстерності. Львів: Видав. центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. 608 с.

Ковальчук Л. Розвиток педагогічної техніки майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін у класичному університеті. *Вісник ЖДУ*. 2009. Випуск 43. Педагогічні науки. С. 69–73. URL: http://eprints.zu.edu.ua/2948/1/14_43.pdf.

- Колеснікова М. С. Критичне мислення майбутнього вчителя історії як показник якості професійної підготовки. *Дидакал.* 2020. № 20. С. 101–104. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/13753>.
- Коляда І. Урок-історична вікторина – ефективна форма організації реалізації засад особистісно-орієнтованого навчання. *Історія в школі.* 2005. № 1. С. 22–26.
- Коляда І., Виговський М., Загребельна Н. Роль та місце художньої літератури на уроках історії України. *Історія в школі.* 2007. № 3. С. 23–29.
- Коляда І. Художня література та живопис на уроках історії України у 8 класі: методика формування історичних уявлень при вивченні теми: «Україно-московський договір. Переяславська рада (1654 р.)». *Історія в школі. Науково-методичний журнал для вчителів.* 2019. № 7–8. Липень–серпень. С. 29–38.
- Комар В. Особливості проведення уроків узагальнення з історії в 5 класі. *Історія в школах України.* 2006. № 6. С. 36–41.
- Комаров В. До питання про систему методів навчання історії в школі (загальнометодичний аспект). *Історія в школах України.* 2003. № 5. С. 26–29.
- Комаров В. Історичні образи: як їх формувати. *Історія в школах України.* 2001. № 2. С. 26–28.
- Кузьменко О. Урок-семінар. *Історія в школах України.* 2001. № 2. С. 29–31; № 6. С. 20–21.
60. Кульчицький С. Основні закономірності вітчизняної історії в 1914–1945 рр.: на що звертати увагу вчителів в курсі історії України в 10 класі. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання.* 2018. Березень–квітень. № 2 (72). С. 3–50.
- Курилів В. Методика викладання історії. Львів–Торонто: *Світ*, 2003. 248 с.
- Кухарська О., Моїсеєнко Є. Основні вимоги до підготовки і написання науководослідницьких та реферативних робіт (відділення історії). Навчально-методичний посібник. К.: *КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»*, 2016. 54 с. URL: https://kman.org.ua/wpcontent/uploads/2020/09/metoduchka_histiry2016.pdf.
- Кучерук С. Провідники в минуле, або писемні джерела історії. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання.* 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 36–40.
- Ладиченко Т. Електронний педагогічний програмний засіб з історії – новий крок в оволодінні навчальним матеріалом. *Історія в школах України.* 2005. № 4. С. 35–36.
- Ладиченко Т. Компетентнісний підхід до вивчення історії на прикладах підручників з всесвітньої історії. *Історія в рідній школі. Науково-методичний журнал.* 2020. Листопад–грудень. № 6 (224). С. 19–21.
- Левітас Ф., Розвадовська Л. Робота з підручником на уроках історії. *Історія в школі.* 2007. № 5. С. 22–27.
- Литвин І. В. Використання історичних постатей на уроках історії України з метою патріотичного виховання в школі (на прикладі образу Івана Мазепи). Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2016 рік / за ред. І. Д. Бега, Ж. В. Петрочко. Вип. 5. Івано-Франківськ: *НАІР*, 2017. С. 140–144. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/708034/3/Сучасний%20виховний%20процес%20ред2.pdf>.
- Люшин М. Виховуємо громадянина. *Історія в школах України.* 2004. № 2. С. 8–10.
- Малецька Т. На крилах пісні, або Усні джерела історії. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання.* 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 40–42.
- Маринченко Г. Дистанційна освіта в Україні: історія та сучасний стан. *Інноваційна педагогіка.* 2020. Випуск 22. Том 3. С. 188–191.

- Маринченко Г. Сторітеллінг як інноваційний метод в українській педагогіці та його використання на уроках історії. Теорія та методика навчання суспільних дисциплін. 2019. Випуск 7. С. 10–13. URL: https://www.academia.edu/39012301/Сторітеллінг_як_інноваційний_метод_в_українській_педагогіці_та_його_використання_на_уроках_історії.
- Матешук І. Чи можна побачити минуле, або Історія на карті. Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 22–24.
- Методичні рекомендації про викладання історії у 2020/2021 навчальному році (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 № 1/9- 430). URL: <https://www.historyua.com/2020/08/12/metodychni-rekomendatsiyi-provykladannya-istoriyi-u-2020-2021-navchalnomu-rotsi/>.
- Мисан В. Сучасний урок історії: типологія, структура, характеристика форм. *Історія в школі*. 2006. № 2. С. 20–23; № 3. С. 20–23.
- Мисан В. До проблеми змісту курсів історії. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 23–28.
- Мисан В. Розподіл навчального часу на уроках історії як дидактична проблема. *Історія в школах України*. 2006. № 7. С. 22–29.
- Мисан В. Характеристика уроку з пропедевтичного курсу історії. *Історія в школі*. 2001. № 5. С. 26–31. 8
- Мокрогуз О. Оцінювання в контексті перевірки навчальних досягнень учнів з історії. *Історія в школах України*. 2003. № 4. С. 41–46.
- Мокрогуз О. Методичні засади використання мультимедійної презентації. *Історія в сучасній школі*. 2012. № 4. С. 35–38.
- Морозова Л. Коли речі починають говорити або Що таке археологія. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 32–36.
- Мороз П. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник. К.: Педагогічна думка, 2012. 128 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/19596103.pdf?repositoryId=341>.
- Мороз П., Мороз І. Аналіз стану використання історичних джерел у навчанні історії в старшій школі. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 4. С. 142–153. URL: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/552/552adec92f71f8556287e7a8e6e5ee35.pdf>.
- Мороз П. Особливості реклами як історичного джерела. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2013. № 5. С. 11–16.
- Навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи», затверджена наказом МОН України № 804 від 07.06.2017 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
- Навчальна програма «Історія України. 5–9 класи», затверджена наказом МОН України № 236 від 21.02.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennyazmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladivzagalnoyi-serednoyi-osviti>.
- Навчальна програма «Історія України (Рівень стандарту). Історія: Україна і світ. Історія України: всесвітня історія (інтегрований курс). 10–11 класи», затверджена наказом МОН України № 236 від 21.02.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
- Навчальна програма інтегрованого курсу «Громадянська освіта» для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів. 2018 р. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та*

методика навчання. 2018. Липень–серпень. № 4 (74). С. 42–49.

Осадчук Р. Умови, які забезпечують ефективність застосування самостійної роботи учнів у профільному навчанні. *Історія в школі*. 2007. № 2. С. 12–13.

Осадчук Р. Теоретико-методологічні засади використання між предметних зв'язків в умовах фундаменталізації змісту суспільно-гуманітарних предметів у старшій школі. *Історія в школі*. 2012. Травень–червень. С. 20–22.

Основи критичного мислення: методичний посібник для вчителів / за ред. О.І. Пометун, І.М. Сущенко. Д.: ЛІРА, 2016. 156 с. URL: <https://www.criticalthinking.expert/book-criticalthinking/osnovy-krytychnogomyslennya-navchalnyj-posibnyk-dlya-uchniv-10-11-klasiv-zagalnoosvitnihnavchalnyh-zakladiv.pdf>.

Островський В. Тестовий контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентнісного підходу. *Історія в школах України*. 2010. № 2. С. 4–13.

Павленко Л. Словесно ігрова форма навчання. *Історія в школах України*. 2001. № 6. С. 23–27.

Павленко О. Контроль в освіті як дидактична категорія і наукова проблема. *Історія в школі*. 2005. № 5. С. 20–22.

Подобед О. Віртуальні навчальні екскурсії історичними просторами України та зарубіжних країн. *Історія в сучасній школі*. 2012. № 6. С. 27–29.

Поліщук О. Патріотична гра «Чорноморський бій». *Історія та правознавство*. 2020. Листопад. № 31–33 (599–601). С. 46–58.

Пометун О. Вивчення історії в початковій школі як основа і найважливіший засіб виховання духовності, національної свідомості та розвитку мислення молодших школярів. *Історія в школах України*. 1996. № 2. С. 5–10.

Пометун О. Вчимося ставити запитання: чи актуально це для сучасного вчителя історії? Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», (Київ, 30 вересня 2019 р. С. 107–110. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717282>.

Пометун О., Гупан Н., Власов В. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.

Пометун О., Гупан Н. Таксономія Б. Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії. *Український педагогічний журнал*. 2019 р. № 3. С. 50–58. URL: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/e68/e6830430280e319bb1ae7e41e76f5104.pdf>.

Пометун О., Гупан Н. Якою бути шкільній програмі з історії України. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Липень–серпень. № 4 (74). С. 38–41.

Пометун О., Гупан Н. Як розвивати критичне мислення учнів за допомогою нового підручника з історії України. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Березень–квітень. № 2 (72). С. 69–77.

Пометун О., Гупан Н. Візуальні джерела у підручнику з історії як засіб розвитку критичного мислення учнів. Проблеми сучасного підручника. 2020. Випуск 24. С. 241–255. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-24-241-255>.

Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 3–13.

Пометун О.І., Пилипчатіна Л. М. Основи критичного мислення: навчальний посібник для учнів 10 (11) класів загальноосвітніх навчальних закладів. К.: Видавничий дім «Освіта», 2016. 192 с.

Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: «Вид-во

А.С.К.», 2004. 192 с.

Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. К.: Генеза, 2006. 328 с.

Пометун О. Запитання як найважливіший спосіб взаємодії вчителя й учнів у процесі навчання. *Історія в школах України*. 2006. № 3. С. 25–29.

Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 3–7.

Приходько А. Нові освітні технології та способи їх реалізації. *Історія в школі*. 2005. № 2. С. 23–29.

Приходько А. Перший урок, або щирі поради вчителю-початківцю. *Історія в школі*. 2006. С. 9.

Приходько А. Урок та інші форми навчання у сучасній методиці викладання історії. *Історія в школі*. 2006. № 3. С. 34–36.

Прокопчук В. Методика викладання історії. Тести. Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 56 с.

Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» / Затверджено наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23.12.2021 р. 47 с. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>.

Сотниченко В. Демократичність у шкільній освіті, або імперативний аспект методів навчання. *Історія в школі*. 2007. № 5. С. 13–15.

Сотниченко В. Корекція результатів навально-пізнавальної діяльності учнів як педагогічна проблема. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 29–31.

Сухарєва С. Від краю до краю, Або Україна на картах впродовж історії. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 24–29.

Тележинська А. Використання комп'ютерно-орієнтованих технологій у процесі викладання історії у ЗНЗ. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. Вип. 36. С. 53–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_36_14.

Терно С. Історичне мислення: як його розвивати? *Історія в школах України*. 2007. № 5. С. 8–10.

Терно С. Історичні поняття: структура і способи визначення. *Історія в школах України*. 2003. № 3. С. 36–37.

Терно С. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії: Посібник для вчителя. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012. 70 с. URL: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_Methodology.pdf.

Терно С. Ознайомлення учнів із системою понять історичних курсів (Класифікації та шляхи формування понять). *Історія в школах України*. 2003. № 4. С. 24–26.

Терно С. Умови формування наукових понять у учнів на уроках історії. *Історія в школі*. 2000. № 1. С. 9–12.

Терно С. Чи навчені наші учні мислити критично? *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 18–23.

Терно С. Як підвищити ефективність навчання? (Науково-технологічні засади формування історичних понять). *Історія в школах України*. 2003. № 5. С. 21–25.

Терно С. Якість засвоєння історичних понять учнями загальноосвітніх шкіл. *Історія в школах України*. 2000. № 4. С. 28–32.

Туранська О. Методика особистісно орієнтованого навчання історії в школі: навч. посіб.

- Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. 222 с.
- Фідря О. Як розвивати знання. *Історія в школах України*. 2005. №4. С. 12–14; 2006. № 3. С. 9–14.
- Фідря О. Роль та місце історичної особи на уроках історії. *Історія в школах України*. 2003. № 4. С. 26–31.
- Фідря О. Чи можливо зрозуміти історію? *Історія в школах України*. 2004. № 5. С. 2–5.
- Фідря О. Методологія історії та формування хронологічних і просторових компетенцій учнів. *Історія в школі*. 2003. № 3. С. 18–23.
- Фрейман Г. Загальнодидактична концепція реалізації освітньо-виховних завдань шкільної суспільствознавчої освіти. *Історія в школі*. 2006. № 4. С. 26–29.
- Фрейман Г. Формування аксеологічної компетентності на уроках історії України в 11 класі. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 13–14.
- Хливнюк Т. Світло науки та знання, або Якою впродовж історії була освіта і як наукові знання впливали на буденність (конспект уроку з курсу «Вступ до історії». 5 клас). *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Липень–серпень. № 4 (74). С. 34–38.
- Ходок М. Методичні засади краєзнавчої роботи в загальноосвітній школі. *Історія в школі*. 2004. № 4. С. 10–12
- Худобець О. Використання комп'ютерного супроводу на уроках історії стародавнього світу в 6 класі. *Історія в школах України*. 2006. № 8. С. 33–37.
- Шеремет М. До проблеми формування критичного мислення особистості. *Історія в школі*. 2006. № 7–8. С. 15–17.
- Шкільна І. М. Теоретичний аспект формування національно-культурної ідентичності у старших підлітків. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2017. Вип. 21 (2). С. 345–357. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709819/1/33.pdf>.
- Шпак В. Переддень війни. Всесвітня історія. 10 клас. *Історія та правознавство*. 2020. Грудень. № 34–36 (602–604). С. 6–8.
- Шульга О., Шульга А. Застосування наочних методів навчання із використанням технічних засобів (ТЗН) на уроках історії. *Історія в школі*. 2013. № 6. С. 25–26.
- Шульга О. Інформаційні технології як один із сучасних засобів навчання на уроках історії. *Історія в школі*. 2013. Червень. С. 27–30.
- Яковенко Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
- Armstrong P. Bloom's Taxonomy. 2014. URL: <https://cft.vanderbilt.edu/guidesubpages/blooms-taxonomy/#2001>.
- Bloom B. S. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York: Longmans, 1984. 207 p. <https://www.uky.edu/~rsand1/china2018/texts/Bloom%20et%20al%20-Taxonomy%20of%20Educational%20Objectives.pdf>
- Carter G., Korostyshevsky D. Valuing Process Over Product: Using Writing to Teach History in the Undergraduate History Classroom. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2021. Vol. 46. № 1. P. 10–21. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.46.1.10-22>.
- Dunn J. The Historian's Responsibility for the Future: Recording Covid-19 for the Next Generation. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2021. Vol. 46 № 1. P. 23–25. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.46.1.23-25>.
- Garrone-Shufran S. Preparing Teachers to Teach the Language of History. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2020. Vol. 45. № 2. P. 2–17. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.45.2.2-17>.
- Hughes R. Assessment in the History Classroom. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2019. Vol. 44. № 2. P. 51–56. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.44.2.51-56>.
- Erekson K. Putting History Teaching «In Its Place». *Journal of American History*. March 2011. Volume 97. Issue 4. P. 1067–1078. DOI: <https://doi.org/10.1093/jahist/jaq066>.
- Pearson B, Brasington B, Bowman T. «I Don't Want to be a Historian! I Just Want to be a History Teacher!» A West Texas Historical Methods Odyssey. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2019.

Vol. 44. № 1. P. 2–27. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.44.1.28-56>.

Young C. Embracing the Digital Revolution in the History Classroom. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2018. Vol. 44. № 2. P. 2–16. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.43.2.2-16>.

Садкіна В.І.101 Цікава педагогічна ідея. Як зробити урок цікавим. Харків:ТОВ «Видавнича група «Основа», 2010. 101с.

Роговик Л. С. Психомоторні компоненти навчання. Енергія навчального простору в психомоторних іграх. *Початкова школа*. 2004. № 7. С. 21 – 24.

Reis, A. (2015) Thinking about Y.O.U (Your Online Utilities) about your didactic presentations and videos (14m10). Author and video director
<https://youtu.be/zk400mYhkYs>

Glazunova, O., Shyshkina, M. (2018). The Concept, Principles of Design and Implementation of the University Cloud - based Learning and Research Environment. *Proceedings of the 14th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer, Volume II : Workshops (2104)*, 332-347.

Khan, M., & Lulwani, M. (2023). Inspiration of Artificial Intelligence in Adult Education: A Narrative Overview. *OSF Preprints*, January 12. <https://doi.org/10.31219/osf.io/zjqmn>.

Uzwyshyn, R. J. (2023). From Open Science and Datasets to AI and Discovery. *Trends & issues in library technology*, January 2023, 26-38. <http://doi.org/10.13140/RG.2.2.20360.70404>

Віртуальна та доповнена реальність: як нові технології надихають вчитися. URL: <https://osvitoria.media/opinions/virtualna-ta-dopovnena-realnist-yakoyu-mozhe-butysuchasna-osvita/>

Bondarenko, O., Pakhomova, O., Lewoniewski, W. (2019). The Didactic Potential of Virtual Information Educational Environment as a Tool of Geography Students Training. In: Kiv, A. E., Shyshkina, M. P. (eds.) *Proceedings of the 2nd International Workshop on Augmented Reality in Education (AREdu 2019)*, Kryvyi Rih, Ukraine, March 22, 2019, CEUR-WS.org, pp. 13–23.

Computer game as an element of modern culture: [Electronic resource] Access mode: <http://ua.textr.com/erat-8411-1.html>

Computer games as an important factor in the formation of life skills [Electronic resource] Access mode: <http://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28614/> Formation of skills in the space of computer games: [Electronic resource] Access mode: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=27&c=395>

What is eSports and how is this culture developed in Ukraine [Electronic resource] Access mode: <https://www.radiosvoboda.org/a/29189982.html>

Bell, J. (2018). "Using Virtual Reality and Augmented Reality in the Classroom." *International Journal of Information and Education Technology*, 8(9), 665-670.

Dalgarno, B., & Lee, M. J. (2010). "What are the learning affordances of 3-D virtual environments?." *British Journal of Educational Technology*, 41(1), 10-32.

Klopfer, E. (2008). "Augmented learning: Research and design of mobile educational games." Cambridge, MA: MIT Press.

Pellas, N., & Kazanidis, I. (2019). "Exploring the Potential of Virtual Reality in History Education." 2019 11th International Conference on Education Technology and Computers (ICETC), 13-15.

Rose, C. P., et al. (2005). "Augmented reality for learning science: The effects of embodiment and dynamic visualizations." *Journal of Science Education and Technology*, 14(1), 5-18.

Squire, K., & Jan, M. (2007). "Mad City Mystery: Developing scientific argumentation skills with a place-based augmented reality game on handheld computers." *Journal of Science Education and Technology*, 16(1), 5-29.

Sun, C., et al. (2018). "An Exploration of the Application of Augmented Reality in History Education." 2018 13th International Conference on Computer Science & Education (ICCSE), 354-358.

Хміль Н., Галицька-Дідух Тамара, Цяньці Ван. Використання віртуальної і доповненої реальності в українській освіті. *Академічні візії*. 2023. №22. Режим доступу: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/505>

Черушева Г., Кравцова Т., Галицька-Дідух Т. Актуальні проблеми викладання педагогічних дисциплін: формування інтерактивного онлайн- середовища. *Академічні візії*. 2023. №19.

Режим доступу: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/384>

Кузіна К. Глузуючи з ВНК—ОДПУ—НКВС: радянські органи держбезпеки в анекдотах (1920—1930-ті рр.). *Український історичний журнал*. 2023. Число 5. С. 151. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_5_11

Яремчук В. Україна у шкільній історії путінської Росії (до 2021 р.). *Український історичний журнал*. 2023. Число 3. С. 176.

Викладач Галицька-Дідух Т.В., доцент кафедри історії України і методики викладання історії